

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2015-06-10
Stockholm

Mål nr
M 11978-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-12-19 i mål nr M 3693-14, se bilaga

KLAGANDE

A-L L T

MOTPART

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Hedemora kommun
Box 201
776 28 Hedemora

SAKEN

Förbud att släppa ut avloppsvatten från befintlig avloppsanläggning på fastigheten X Hedemora kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens i Hedemora kommun beslut den 10 april 2014, dnr 2014.0060.446, och återförvisar ärendet till nämnden för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1208992

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A-L L T har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av underinstansernas beslut, ska förordna att utsläppsförbudet ska börja gälla först vid den tidpunkt då erosionsproblematiken på hennes fastighet har åtgärdats.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Hedemora kommun (nämnden) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A-L L T har till stöd för sitt överklagande anfört i huvudsak följande. Hennes fastighet är allvarligt hotad av den pågående erosionen. Hastigheten i förloppet riskerar att göra fastigheten obeboelig inom ett fåtal år. Erosionen är en faktiskt pågående process, som redan slukat ett flera meter brett långgrund undervattensplan, en brygga och ett stycke gräsmatta. Risken är att erosionen i sin tur kan utlösa ras och/eller skred, vilket bl.a. framgår av den fördjupade stabilitets- och erosionsutredning som kommunen låtit göra. Stabiliteten i slänten mellan hus och älv är redan mycket försvagad, markrörelserna är tydliga med förskjutningar av avloppsringar och en till huset ansluten värmepumpskonstruktion samt lutande träd som följd. Efter kraftbolagets utgrävning av forsen uppströms hennes fastighet och åtföljande förändring av strömfårens riktning har erosionen pågått under åtskilliga årtionden. Som en följd av kraftbolagets förstärkningsåtgärder på grannfastigheten nedströms har erosionsprocessen inom hennes fastighet accelererat. Mot bakgrund av att hennes fastighet redan är allvarlig skadad och kommer att bli obeboelig inom en ganska snar framtid om ingen förstärkning görs kan det inte anses rimligt att investera kanske hundratusentals kronor i en avloppsanläggning och inte heller försvarbart att riskera liv under ett sådant anläggningsarbete.

Att nu gräva i slänten, vilket inte kan undvikas vid anläggande av en ny avloppsanläggning, skulle sannolikt få förödande följder. Oavsett hur avloppsanläggningen utformas blir det nödvändigt att gräva fram befintligt avlopp, som är gemensamt för fastighetens båda bostadshus. Avloppsbrunnarna är belägna i

den kraftigt sluttande slänten mellan det ena huset och älven och följaktligen måste man arbeta med tunga maskiner på den smala och numera instabila eroderade strandremsan. All geoteknisk expertis avråder bestämt från ingrepp i slänten så länge stranden inte har säkrats. Nämnden har inte insett allvaret i situationen.

Nämnden anser att hon som fastighetsägare ska presentera en lösning på en förbättrad avloppsanläggning och det spekuleras kring olika spillvattenlösningar och t.o.m. installation av torrtoaletter. Det senare lär dock knappast befria henne från kravet på ett förbättrat avlopp.

A-L L T har till stöd för sitt överklagande bl.a. gett in ett geotekniskt utlåtande.

Nämnden har till stöd för sin inställning anfört i huvudsak följande.

Uppskov bör inte beviljas förrän det har utretts om det finns möjligheter att rena spillvattnet från båda huskropparna alternativt det ena huset. Om dispens medges bör den tidsbestämmas. Det vore olyckligt om dispens medges till dess att rasrisken är undanröjd, eftersom det inte är helt klart vem som är ansvarig för att så sker. Om fastighetsägaren är ansvarig uppstår ett moment 22.

Parterna är överens om att befintligt avlopp är bristfälligt och inte motsvarar dagens krav på rening av spillvatten. Någon belysning om vilka alternativ som finns för att förbättra avloppet har inte presenterats. Det bör vara en rimlig utgångspunkt att börja med att utreda vilka lösningar som står till buds. Exempel på alternativ som inte har berörts är om det går att pumpa spillvattnet till det hus på fastigheten som ligger på den norra sidan av vägen, eller om det går att dela på avloppet så att rening av spillvattnet från huset norr om vägen sker i ett separat avlopp som görs där ingen rasrisk finns. Vidare är det oklart om det är möjligt att installera toaletter som inte är vattenanslutna.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL*Rättsliga utgångspunkter för bedömningen*

Avloppsvatten ska enligt 9 kap. 7 § miljöbalken, MB, avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål ska lämpliga avloppsanordningar utföras.

Bestämmelsen utgör en precisering av vad som följer av de allmänna hänsynsreglerna, i första hand försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § första stycket MB. De krav som följer av 2 kap. 3 § MB gäller enligt 2 kap. 7 § MB endast i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid bedömningen av behovet av rening av avloppsvatten ska därför en avvägning ske där hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna. Det är verksamhetsutövaren som har att visa att de förpliktelser som följer av bestämmelserna i 2 kap. MB iakttas.

Utsläpp av avloppsvatten från toalett i vattenområden regleras i 12 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, FMH. Enligt bestämmelsen är det förbjudet att släppa ut sådant avloppsvatten i ett vattenområde om det inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning. Undantag från detta förbud kan medges endast om det är uppenbart att utsläpp av avloppsvattnet kan ske utan risk för olägenheter för människors hälsa eller miljön.

En tillsynsmyndighet får enligt 26 kap. 9 § miljöbalken besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken och föreskrifter som är meddelade med stöd av balken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Bedömningen i sak

Den aktuella fastigheten är bebyggd med två bostadshus som delar en gemensam avloppsanläggning bestående av två enkammarbrunnar från vilka avloppsvattnet leds utan ytterligare rening ut i Dalälven. Såsom nämnden har konstaterat i sitt beslut uppfyller avloppsanläggningen inte det krav på rening som följer av 9 kap. 7 § MB. Det har således varit miljömässigt motiverat för nämnden att ingripa mot avloppsanläggningen.

Eftersom anläggningen tar emot avloppsvatten från toalett och avloppsvattnet släpps ut i ett vattenområde noterar Mark- och miljööverdomstolen att även 12 § FMH aktualiseras.

A-L L T har gjort gällande att det på grund av den erosionsproblematik som råder på fastigheten varken finns någon möjlighet att för tillfället ändra den befintliga avloppsanläggningen eller att installera en ny sådan och att tidpunkten för när förbudet ska börja gälla därför ska flyttas fram till dess att erosionsproblematiken på fastigheten har åtgärdats.

Av den geotekniska utredning som A-L L T har gett in i Mark- och miljööverdomstolen framgår att fastigheten, som angränsar älven, är påverkad av erosion från denna. Enligt utredningen pågår erosion främst vid en brant undervattensslänt mot älven vilket successivt försämrar stabiliteten och ökar risken för ytliga skred i slänten. Ett skred i undervattensslänten skulle enligt utredningen sannolikt påverka den del av fastigheten som är belägen mellan undervattensslänten och den slänt som leder upp mot den höjdplatå där bostadshuset är belägna. En sådan påverkan skulle i sin tur riskera inte bara det bostadshus som ligger alldeles invid slänten utan även det andra bostadshuset samt den väg som skiljer bostadshuset åt. Enligt utredningen bör, på grund av stabilitetsförhållandena, markarbeten inte vidtas i området från bostadshuset invid slänten ned mot älven innan stabilitetsförhöjande åtgärder har utförts. Detta dels beroende på att arbetet med anläggande av en ny avloppsanläggning i sig kan försämma stabilitetsförhållandena på fastigheten, dels att en ny avloppsanläggning skulle kunna orsaka en svaghetszon i marken och påverka markens hållfasthetsegenskaper.

Nämnden har i sitt beslut och i yttrandet till Mark- och miljööverdomstolen argumenterat för att det borde finnas förutsättningar att pumpa upp avloppsvatten till en yta som ligger parallellt med vägen, och såsom det får förstås, att en ny avloppsanläggning utförs där. Det framgår dock varken av nämndens beslut eller av yttrandet vilka överväganden nämnden gjort vid bedömningen av detta alternativ och

om alternativet är praktiskt genomförbart och lämpligt med hänsyn till de risker som erosionen på fastigheten medför.

Den geotekniska utredningen har delvis haft som underlag en fördjupad stabilitets- och erosionsutredning som kommunen låtit utföra år 2006. I den utredningen angavs hela fastigheten vara belägen inom ett område som räknas som primärt riskområde ur stabilitetssynpunkt (glidytor i huvudsak mindre än 1,3 odränerad analys och/eller 1,2 kombinerad analys). Att erosionsproblemen på fastigheten är allvarliga och kan begränsa möjligheterna att anlägga en ny avloppsanläggning borde således inte ha varit obekant för nämnden när förbudet meddelades.

Då den befintliga avloppsanläggningen ur miljösynpunkt inte är godtagbar har det visserligen ankommit på A-L L T att visa att det inte är skäligt att kräva att hon nu ska åtgärda den bristfälliga anläggningen. Med hänsyn till vad som var känt om erosionsproblemen på fastigheten och de ekonomiska värden som står på spel, borde nämnden emellertid innan ett förbud meddelades ha sett till att beslutsunderlaget, för att bl.a. kunna göra skälighetsavvägningen enligt 2 kap. 7 § MB, var tillräckligt. Det hade exempelvis kunnat ske genom att A-L L T förelades att med utgångspunkt från erosionsproblematiken utreda olika alternativ för hantering av avloppsvattnet, däribland installation av torrtoalett. Det är, även med beaktande av den geotekniska utredning A-L L T gett in i Mark- och miljööverdomstolen, alltjämt oklart om det är möjligt att anlägga en ny avloppsanläggning på fastigheten innan stabilitetsförhöjande åtgärder har vidtagits. Ärendet bör därför återförvisas till nämnden för fortsatt utredning kring denna fråga.

Sammanfattningsvis ska således, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, nämndens beslut upphävas och ärendet återförvisas till nämnden för fortsatt handläggning.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Peder Munck, tekniska rådet Mikael Schultz och tf. hovrättsassessorn Rickard Forsgren, referent.

Föredragande har varit Erica Ehne.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-12-19
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 3693-14

KLAGANDE

A-L L T

MOTPART

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Hedemora kommun
Box 201
776 28 Hedemora

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Dalarnas län beslut 2014-06-03 i ärende nr 505-5240-2014,
se bilaga 1

SAKEN

Förbud att släppa ut avloppsvatten på fastigheten X

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om inhämtande av sakkunnigutlåtande.
 2. Mark- och miljödomstolen ändrar Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens i Hedemora kommun beslut den 10 april 2014, dnr 2014.0060.446, endast på så sätt att tidpunkten för när förbudet ska börja gälla bestäms till den 30 juni 2016.
-

Dok.Id 394028

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

BAKGRUND

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Hedemora kommun beslutade den 10 april 2014 om förbud att släppa ut avloppsvatten från befintlig avloppsanläggning på fastigheten X från och med den 31 december 2015. A-L L T överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Dalarnas län som den 3 juni 2014 avslog hennes överklagande. A-L L T har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

A-L L T har, som hon får förstås, framställt samma yrkande som hos länsstyrelsen, dvs. att tidpunkten när utsläppsförbudet ska börja gälla ska flyttas fram tills erosionsproblematiken på hennes fastighet har fått en lösning. Hon har även yrkat att domstolen ska inhämta ett utlåtande från en sakkunnig.

A-L L T har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Hennes bostadshus ligger cirka 12 m från den eroderande älvstranden och marken sluttar brant mot vattnet. I slänten finns två enkammarbrunnar och från den nedre brunnen är det cirka 6 m till vattnet. Denna yta är uppdelad i två plan med cirka 80 cm nivåskillnad. För att ersätta de gamla brunnarna med en ny avloppsanläggning måste en grävskopa arbeta på denna smala och delvis nedschaktade markremsa. Under arbetet uppstår vibrationer som kan ge upphov till ras. Olycksrisken för förare och grävskopa är uppenbar. Vid ett eventuellt ras skulle sannolikt också hus och värmepumpsanläggning skadas.

Efter länsstyrelsens beslut har hon rådgjort med expertis inom geoteknikområdet. Det entydiga svaret är att det skulle vara ytterst riskfyllt att anlägga ett nytt avlopp under nuvarande omständigheter. Man avråder bestämt från att arbeta i strandremsan och slänten innan erosionen är åtgärdad. Man betonar också att ansvarsfrågan måste klargöras om kravet genomdrivs och olyckor skulle inträffa.

Med utgångspunkt i de erosionsutredningar som har gjorts bör en sakkunnig inom geoteknik kunna ta ställning till om det är möjligt att, innan stranden har säkrats,

genomföra stora arbeten utan att riskera liv och egendom. I avvaktan på att erosionsproblemet får en lösning och att ett nytt avlopp därmed kan anläggas på ett tryggt sätt begärs dispens från tidpunkten för utsläppsförbudet.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen ifrågasätter inte A-L L Ts uppgifter om erosion och de eventuella risker som är förknippade med detta. Som framgår av nämndens beslut har miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen vid ett besök på fastigheten diskuterat olika lösningar med A-L L T, varav en lösning enligt nämnden borde vara möjlig att genomföra utan att beröras av erosionsproblematiken. Det finns mot denna bakgrund inte skäl att medge att tidpunkten för när förbudet ska börja gälla flyttas fram till dess erosionsproblemen fått en lösning. Däremot är det, med hänsyn till den tid som förflutit efter nämndens beslut, rimligt att tidpunkten flyttas fram något, i enlighet med vad som framgår av domslutet.

Mark- och miljödomstolen anser, mot bakgrund av den bedömning som redovisats ovan, att det inte finns skäl att inhämta yttrande från sakkunnig. A-L L Ts yrkande om detta ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (DV 427)

Överklagande senast den 9 januari 2015. Prövningstillstånd krävs.

Ylva Osvald

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Ylva Osvald, ordförande, och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Gabriella Modin.